

NIEUWSBRIEF BASISINKOMEN 29 DECEMBER 1999

NIEUWSBRIEF VAN DE VERENIGING BASISINKOMEN

NUMMER 29 december 1999

Issn: 09243038

INHOUD

Wat hebben we in huis
Willem de Jonge

Belastingherziening 2001
Saar Boerlage

Kritiek op belastingherziening 2001
Emiel Schäfer

Boeken, boeken
"Basic Income and Unemployment" (proefschrift)
Dr. L.F.M. Groot

Verslag lezing Den Helder
door Emiel Schäfer

Gelezen in de Volkskrant. korte berichten
Emiel Schäfer

Laatste nieuws

Colofon

WIJ WENSEN AL ONZE LEDEN EN SYMPATHISANTEN EEN VOORSPOEDIG EN GELUKKIG 2000 TOE!

Wij bedanken iedereen die ons op wat voor wijze dan ook heeft gesteund in ons ideaal een onvoorwaardelijk basisinkomen voor iedereen dichterbij te brengen. Ook in de nieuwe eeuw zetten wij ons werk voort. Leden die dat willen, willen wij vragen om materiaal te verspreiden bij bibliotheken, buurthuizen en andere plekken waar veel mensen komen. Ook ons netwerk zullen wij uitbreiden door contacten te leggen en interviews af te nemen met mensen die zich op een of andere manier hebben onderscheiden en een zekere bekendheid hebben.

Droom

Een bijstandsmoeder in Drachten
Leed vaak onder slaaploze nachten
Maar door te dromen
Van basisinkomen
Wist zij haar pijn te verzachten

S. Limmerik

WAT HEBBEN WE IN HUIS? HET WEERWOORD VAN ONZE LEDEN.

Het kan de lezers van de Nieuwsbrief van eind augustus nauwelijks ontgaan zijn, dat zich in hun blad een brief aan de leden onder de naam "Weerwoord" bevond, met verzoek deze brief terug te zenden, ook al zou men alleen maar naam, adres en telefoonnummer hebben ingevuld. Van de 220 leden hebben er 10 aan dit verzoek voldaan. Dat is een lage respons. Te laag om algemene conclusies te trekken, behalve dan de geringe bereidheid om zich naar het bestuur toe te uiten.

Nadere analyses zijn alleen mogelijk aangaande de tien respondenten en dat geeft gelukkig een vrolijker beeld. Zij zijn lid omdat ze in het basisinkomen erg geïnteresseerd zijn, de ontwikkelingen willen volgen dan wel een steentje aan de realisering willen bijdragen.

Men verwacht van de vereniging activiteit en strijdbaarheid, meer dan nu verspreiding van kennis over basisinkomen bij publiek en politiek. Volgens een inzender moeten mensen en krachten verzameld en gebundeld worden, een veel grotere vuist gemaakt met veel meer power. De vereniging, zo schrijft iemand, is belangrijk als bron van kennis, vertegenwoordiger en belangenbehartiger. En iemand heeft de hoop, dat de vereniging de moeder-CAO ondersteunt.

De respondenten willen er zelf ook wat voor doen: zes willen meedoen met het verspreiden van folders, circulaire, posters en de Nieuwsbrief via bibliotheken e.d. Eén wil de website verzorgen en één wil "op actie". Dat geeft moed. De vereniging heeft nog een Gideonsbende, die wat voor de goede zaak wil doen en we weten nu, waar ze zitten.

Zo kan er binnenkort een experiment opgezet met de voorgenomen verspreiding van materiaal bij bibliotheken. Degenen, die zich bereid hebben verklaard, kunnen een vraag verwachten.

De websitedeskundige is intussen al met onze functionaris in gesprek. Alles wijst erop, dat we binnenkort over een website beschikken, die helemaal bij de tijd is, zowel technisch als wat de actualiteit van het nieuws betreft.

Als er een schaap over de dam is, volgen er meer. Laten we hopen, dat onder de 210 resterende leden een paar alsnog moed vatten.

REACTIE OP HET BELASTINGPLAN 2001

Aan dit plan zitten zeker goede kanten, maar het voorstel zou, als het aan ons ligt nog flink gewijzigd dienen te worden. Eigenlijk vinden wij het plan een opeenstapeling van gemiste kansen.

A. Positieve kanten

1. Het afschaffen van een groot aantal aftrekposten, waardoor in principe ons belastingstelsel overzichtelijker wordt en de mensen met een hoger inkomen minder gemakkelijk onder belasting betalen uit kunnen komen.
2. De invoering van een heffingskorting van 3.321 gulden per jaar die in de plaats komt van de huidige belastingvrije som.
- 3.. Individualisering: samenwonenden hebben daardoor beiden recht op de hierboven genoemde heffingskorting, ook als slechts een van de partners een inkomen heeft.
4. Vermeend en Zalm hebben uitgerekend dat bovenstaande maatregelen alsmede een nieuwe arbeidskorting voor werkenden met een inkomen boven 15.316 gulden per jaar, 65 duizend extra banen gaat opleveren.

B. De gemiste kansen

1. Het afschaffen van aftrekposten gaat ons, (en daarbij worden wij gesteund door een aantal belastingdeskundigen zoals Leo Stevens, Mariette Hefner, Bovenberg en Caminada) niet ver genoeg: met name de hypotheekrente had (zij het op voorzichtige wijze) ook aangepakt dienen te worden. Daarmee zou de bevoordeling van (dure) huizen bezitters t.o.v. huurders op termijn kunnen verdwijnen.

Een afgeleid positief effect zou zijn, dat dan het stijgen van de huizenprijzen zou verminderen, hetgeen de inflatie kan doen afnemen. Bovendien zouden we dan meer in de pas gaan lopen met andere Europese belastingstelsels.

2. De feitelijke voortzetting van het huidige stelsel voor hen, die aan de onderkant van de samenleving zitten. Er is geen sprake van een noemenswaardige inkomensverbetering voor uitkeringsgerechtigden. En ook de bestaande armoedeval blijft in dit belastingplan bestaan. Dus: wie graag betaald werk wil doen, maar (door omstandigheden) slechts een deeltijdbaan kan aanvaarden met een lage beloning, blijft in het algemeen slechts een budget overhouden op bijstandsniveau. Het principe van de heffingskorting lijkt een stap voorwaarts te zijn, maar voor de grote groep uitkeringsgerechtigden die in deeltijd aan de slag zouden kunnen gaan, is deze regeling, zelfs in deze minimale vorm, geen verbetering.

Wij vinden dat temeer opmerkelijk, omdat de extra 65 duizend nieuwe banen waarover gesproken word, toch moeten worden opgevuld. Zouden 130 duizend uitkeringsgerechtigden die in deeltijd aan het werk zouden willen daar niet prachtig in passen?

3. Het niet aanpakken van de zeer hoge winsten die op de effectenbeurs en in de onroerend goed sector worden gemaakt.

4. De bescheiden instelling van een algemene vermogensrendementsheffing is ons inziens te willekeurig (niet alle vermogens leveren winst op) maar levert vooral te weinig voor het Rijk op. Ook andere nieuwe belastingvormen (zoals belasting op internetgebruik) worden niet of nauwelijks meegenomen.

C. Het alternatief

In de Volkskrant van 15 september jl. lazen wij, dat Vermeend desgevraagd de titel

"belastingstelsel voor de 21e eeuw" nu al nuanceert: "We zullen voortdurend moeten aanpassen." Maar het stelsel "komt wel tegemoet aan de ontwikkelingen zoals globalisering, de opmars van het Internet en de vergrijzing." Het formuleren van aanpassingen heeft dus zin. Wellicht worden onze ideeën bij de vorming van een volgend kabinet een basis voor aanpassingen.

Het zal U niet verbazen dat wij stellen: het invoeren van een basisinkomen kan aansluiten op Vermeeds voorstellen. Ons alternatief bestaat uit een zeer veel hogere en (gewijzigde) heffingskorting.

Deze wordt dan f 1.200,- per maand. Iedere volwassene kan daarvan profiteren. Voorts houdt de wijziging in dat er sprake zal zijn van een negatieve inkomstenbelasting voor mensen met een laag inkomen. Het gaat dan niet alleen om belastingverplichtingen, die door de heffingskorting wordt verminderd, maar ook om een recht op een inkomen voor wie te weinig verdient om aan de belastingen het maximale heffingsbedrag af te dragen.

De gewijzigde heffingskorting is dan zodanig, dat het vergelijkbaar wordt aan het bedrag dat twee uitkeringsgerechtigden nu ontvangen. Alleenstaanden en alleenstaande ouders zouden dan als ze er "niets" zouden kunnen bijverdienen nog een extra uitkering moeten hebben. Maar velen zullen bijverdiensten in deze om werknemers schreeuwende samenleving kunnen vinden. Het uitkeringsstelsel kan dan (op enige uitzonderingen na) worden opgeheven.

Positieve resultaten op de arbeidsmarkt

Het resultaat zal zijn dat velen, die nu uitzichtloos "in de bijstand zitten", aan het werk kunnen gaan en daarvan profiteren omdat er geen korting op uitkeringen meer plaatsvindt. Door deze gewijzigde heffingskorting komt er dus: minder armoede, minder controle en minder krapte op de arbeidsmarkt.

Ten slotte: is zo'n gewijzigd plan financieel haalbaar?

Er komt, omdat meer mensen werken, meer belastinggeld binnen. Voorts zullen de uitgaven aan uitkeringen en "arbeidsmarkttoeleiding" verminderen. Om te voorkomen dat er een begrotingstekort ontstaat zouden extra belastinginkomsten gerealiseerd kunnen worden door het invoeren van een reële vermogenswinstbelasting (in diverse landen is het tarief 30 %) en door op termijn de hypotheekrente niet meer aftrekbaar te stellen. Ook de suggesties van prof. Soete en MERIT-directeur ter Weel (artikel Volkskrant 28 september: "Toename handel via Internet vraagt om radicale herziening belastingstelsels") zouden dan overgenomen kunnen worden.

Conclusie:

Zelfs voorzichtige Nederlandse politici kunnen dit voorstel zonder risico overnemen. De tijd is er rijp voor.

Saar Boerlage

KRITIEK OP BELASTINGHERZIENING 2001

Wie gehoopt had dat het basisinkomen dichterbij was gekomen door de heffingskorting komt bedrogen uit. De heffingskorting is namelijk nooit hoger dan het bedrag dat iemand aan belasting zou moeten betalen. En er zit een maximum aan van f 3.321, - Wanneer 2 volwassenen samenwonen kan degene die geen inkomen heeft via de heffingskorting geld ontvangen maar dat bedrag is nooit hoger dan wat het hele huishouden aan belasting zou moeten betalen.

Voorbeeld: man en vrouw voeren samen een huishouding. Stel: degene met het hoogste

inkomen verdient in een jaar bruto f 40.000, -. De belasting hierover is 32 % oftewel f 12.800,-. De ander heeft geen inkomen gehad. De heffingskorting geldt voor 2 personen. Twee keer f 3.321,- is f 6.642,-. Dat bedrag wordt van de belasting afgehaald. Verder wordt de arbeidskorting van f 1.532,- voor de werkende partner eraf gehaald. Blijft over een belastingheffing van f 4.626,-. Er kan ook per individu worden afgerekend. In dat geval betaalt degene met het inkomen geen f 4.626,- maar f 7.947,- belasting en wordt er f 3.321,- uitgekeerd aan degene zonder inkomen. Daarmee verwerft degene zonder inkomen van overheidswege een beperkte mate van financiële zelfstandigheid.

Emiel Schäfer

BOEKEN, BOEKEN

"Basic Income and Unemployment" (proefschrift)

door Dr L.F.M. (Loek) Groot, 1999, 239 blz., f 35,-.

Op 7 september 1999 promoveerde Loek Groot cum laude aan de Universiteit van Utrecht op een proefschrift over het basisinkomen. Deze heuglijke gebeurtenis werd bijgewoond door onder andere een aantal van zijn medeleden van de Vereniging Basisinkomen, van wie Robert van der Veen zelfs in de hoedanigheid van co-promotor.

De auteur stelt in dit boek dat het basisinkomen (bi) een serieus alternatief is voor het huidige voorwaardelijke systeem van sociale zekerheid, maar dan wel vanwege de altijd aanwezige kans op het optreden van langdurige werkloosheid. Een recht op luiheid zul je bij deze ijverige geleerde nergens aantreffen. Personen met een bi, die uitstekend kunnen werken maar dit toch niet doen, zijn "echt lui" en gaan zich te buiten aan parasitisme. Het feit, dat het bi personen in staat kan stellen om ongestraft echt lui te zijn wordt door tegenstanders van het bi aangegrepen om het bi in zijn totaliteit af te wijzen en door de auteur als nadeel van het bi ten tonele gevoerd. Betoogd wordt dat dit nadeel niet opweegt tegen de voordelen.

Een ander bezwaar tegen het bi, namelijk de eis van zelfredzaamheid, komt er bij Loek Groot minder goed vanaf.

Zelfredzaamheid

Onder zelfredzaamheid verstaat men de vaardigheid om onafhankelijk van financiële steun van de overheid voor zichzelf een behoorlijk bestaan op te bouwen. Een bi zou in strijd zijn met de gerechtvaardigde verwachting dat normale mensen over deze vaardigheid beschikken en de opvatting dat zij die ook behoren te gebruiken. Het bi zou tot nodeloze afhankelijkheid leiden en daardoor meer kwaad dan goed doen.

Deze zienswijze blijkt niet houdbaar te zijn. Individuele onafhankelijkheid bestaat niet. Mensen zijn allemaal afhankelijk van andere mensen en daarmee ook van diensten die door de staat worden aangeboden. Alleen worden door sommigen bepaalde afhankelijkheidsrelaties tussen staat en burger verwerpelijk geacht. Het begrip zelfredzaamheid is onduidelijk en lijkt een morele veroordeling van armoede in te houden.

Wanneer we om wille van zelfredzaamheid zouden afzien van door de staat geboden hulp (bijvoorbeeld gezondheidszorg, kinderopvang en ouderenzorg), dan zouden burgers die hiervoor geen geld hebben deze hulp zelf moeten geven (vooral vrouwen). En dat zou dan weer ten koste gaan van andere bezigheden, zoals het verrichten van betaald werk, en tot nog grotere armoede leiden. Zelfredzaamheid zou in dit geval de zorglasten neerleggen bij personen die deze lasten niet kunnen of niet behoren te dragen.

Het is maar de vraag of het huidige systeem van voorwaardelijke bijstand meer mensen betaald werk geeft (en daarmee ongetwijfeld zelfredzaam maakt) dan het bi. Waarschijnlijk zal het verdwijnen van de armoedeval en het minimum loon leiden tot meer aanbod van en grotere vraag naar arbeid en zal het bi daardoor een grotere verbreiding van zelfredzaamheid (wat dat ook moge zijn) veroorzaken dan we nu kennen.

Arbeidsethos en reciprociteit

Arbeid staat in hoog zedelijk aanzien. Zij structureert uw tijd, draagt bij tot uw vaardigheden, uw persoonlijke verantwoordelijkheid en uw zelfrespect en is onmisbaar voor een solidaire en welvarende samenleving. Moet er daarom een dwang tot het aanvaarden van arbeid zijn via voorwaardelijke bijstand en is een bi onzedelijk? De auteur meent van niet, omdat dwang niet past bij een liberaal bestuur en niet-werkende partners ook niet gedwongen worden om te werken. Het hebben van kinderen heeft dezelfde effecten als hierboven worden toegeschreven aan arbeid, maar niemand wordt tot het nemen van kinderen gedwongen.

Desondanks accepteert de auteur de hiermee strijdige opvatting "wie niet werkt zal ook niet eten". Het bi schendt immers het reciprociteitsbeginsel (voor wat hoort wat), want het stelt mensen in staat straffeloos te profiteren van de inspanning van anderen. Dit wordt gezien als een tekortkoming van het bi. Om deze tekortkoming enigszins te compenseren stelt de auteur dat het bi daarom niet ver van het sociale minimum hoeft te liggen en lager mag zijn dan maximaal haalbaar is. Het economisch hoogst mogelijke bi mag worden verminderd met een bedrag, waarin de waarde weerspiegeld wordt van de productie die men nalaat te leveren indien men niet werkt. Met dit strenge criterium zegt hij tegenstanders van het bi meer dan halverwege tegemoet te komen.

Het is evenwel de vraag wat dat voor zin heeft. Een tegenstander van het bi is ook tegen een laag bi. Loek Groot komt hiermee eerder de voorstanders van een laag bi tegemoet. Te bedenken valt ook nog, dat een bi altijd het maximaal haalbare is, n.l. de uitkomst van politieke besluitvorming, en dat het per definitie gelijk is aan het sociaal minimum. Ligt het daar onder, dan is het geen bi.

Rechtvaardige samenleving

Een voordeel van het bi is dat het leidt tot een rechtvaardiger samenleving. Wat rechtvaardig is wordt niet alleen ontleend aan de opvattingen hierover van John Rawls, neergelegd in diens invloedrijke boek "A Theory of Justice", maar ook bepaald aan de hand van het begrip "compenserende rechtvaardigheid", dat door Rawls niet behandeld wordt.

Rawls

Volgens Rawls valt in een maatschappij pas goed te leven wanneer deze voldoet aan een aantal door hem opgestelde regels die betrekking hebben op een flink aantal "primaire goederen", dat zijn de dingen waarvan je mag verwachten dat ieder rationeel mens ze wenst, zoals vrijheden en mogelijkheden, inkomen en rijkdom, en de zaken die leiden tot zelfrespect. Al deze primaire goederen, die onderling weer van belang verschillen, moeten gelijk verdeeld worden, tenzij een wat minder gelijke verdeling voordelig is voor degen die het slechtst af zijn.

Er zijn twee beginselen van rechtvaardigheid:

1. Iedereen behoort evenveel recht te hebben op het meest omvattende systeem van gelijke basisvrijheden dat past bij een zelfde systeem van vrijheid voor iedereen.
2. Sociale en economische verschillen moeten zo worden gereguleerd, dat zij

- a) het gunstigst zijn voor degenen die het slechtst af zijn en in overeenstemming met "de juiste opbouw van reserves" en
 - b) verbonden zijn aan functies en posities die voor iedereen bereikbaar zijn op basis van rechtvaardige gelijkheid van kansen.
- Met de "juiste opbouw van reserves" (just savings principle) wordt de zorg voor de volgende generaties bedoeld. Deze zorg legt soms beperkingen op aan de mate van ondersteuning van degenen die het slechtst af zijn.

Er zijn twee prioriteitsregels, die bepalen wanneer aan welk beginsel voorrang moet worden gegeven:

1. Het eerste rechtvaardigheidsbeginsel gaat boven het tweede, en dus kan vrijheid slechts beperkt worden ten behoeve van vrijheid. Hiervoor zijn twee mogelijkheden:
 - a) een geringere vrijheid voor sommigen moet het totale systeem van vrijheid voor allen versterken en
 - b) verschillen in vrijheid moeten acceptabel zijn voor degenen met de mindere vrijheid.
2. Het tweede rechtvaardigheidsbeginsel gaat boven het streven naar de beste verdeling en het maximaliseren van ieders voordeel, en de gelijkheid van kansen gaat boven het toestaan van verschillen die ten voordele zijn van degenen die het slechtst af zijn. Hiervoor zijn twee mogelijkheden:
 - a) ongelijkheid van kansen moet ten voordele zijn van degene met de mindere kansen en
 - b) een te grote opbouw van reserves moet per saldo de last verzachten van degenen die deze reserves hebben opgebracht.

"Ongetwijfeld", schrijft Rawls hierover, "zijn deze beginselen en prioriteitsregels incompleet", maar hij laat het hierbij.

Past het bi nu in een maatschappij waarin Rawlsiaanse rechtvaardigheid heerst? Het akelige was, zo bleek, dat de luiaard die aan het bi voldoende had en niet werkte, helemaal voor in de rij stond als het ging om toekenning van voordelen, ten koste van degenen die wel werkten en dus een hoger inkomen hadden. Na het nodige gesoebal hierover stelde Rawls voor, om dan maar het recht op vrije tijd toe te voegen aan de lijst van primaire goederen. Dan konden ook de rijken en de werkenden aanspraak maken op vrije tijd, en bleef er wat minder voordeel over voor de luiaards. De waarde van vrije tijd moest dan het netto loon van de minst verdienenden zijn. Voor Loek Groot is dat evenwel niet streng genoeg. Hij stelt waarde van vrije tijd op het bruto bedrag dat men had kunnen verdienen wanneer men in die tijd wel gewerkt zou hebben. Maar helaas wordt daardoor vrije tijd zoveel "duurder" (en parasitisme minder aantrekkelijk), dat het bi geen garantie meer vormt tegen een menonwaardig bestaan en dan ook niet meer past in het Rawlsiaanse systeem dat ons nu juist de weg beoogt te wijzen naar onmiskenbare verbeteringen van de huidige maatschappij.

Compenserende rechtvaardigheid

Het is eigenlijk buitengewoon onrechtvaardig dat vermoeiend, gevaarlijk, zinloos, ongezond, eentonig en vernederend werk lager beloond wordt dan het in een aantrekkelijke ambiance begeleiden van gevarieerde, belangrijke, mondiale en eervolle projecten. Het zou uit het oogpunt van de compenserende rechtvaardigheid (CR) juist andersom moeten zijn. Mensen die meer offers brengen dan anderen moeten beloningen ontvangen die die extra offers naar behoren compenseren.

Makkelijk gezegd, maar moeilijk gedaan. CR vereist dat optimaal rekening gehouden wordt met de voorkeuren, behoeften en capaciteiten van werknemers en de mogelijkheden van werkgevers en tegelijkertijd met de grillen van de arbeidsmarkt.

Er zijn drie opvattingen over wat de juiste weg is naar CR. De "economische opvatting" houdt in dat compenserende loonverschillen bij een goed functionerende, dus doorzichtige arbeidsmarkt

klein zullen zijn, omdat dan de mensen met bij de vacatures passende voorkeuren (die dus geen compensatie verwachten) snel op komen dagen. En werkgevers die compenserende verhoging van lonen willen vermijden zullen tijdig voor verbeterde arbeidsomstandigheden kunnen zorgen. Functioneert de arbeidsmarkt slecht en is er voor bepaalde banen een overmatig arbeidsaanbod ontstaan, dan zijn daar compenserende lonen overbodig en dus niet te verwachten.

De "objectieve opvatting" houdt in, dat geïnventariseerd moet worden voor welke baankenmerken welke compensatie nodig is, en vervolgens vastgesteld welke loonverschillen gerechtvaardigd zijn. Volgens de "evenwichtsopvatting" dienen alle loonverschillen alle voors en tegens van de diverse banen te weerspiegelen.

Deze laatste twee opvattingen bieden volgens de auteur onvoldoende aangrijpingspunten om in de praktijk CR te realiseren. De economische zienswijze verschaft daarvoor wel instrumenten, zoals het vaststellen van een minimumloon, het streven naar volledige werkgelegenheid en het invoeren van een bi.

Het bi heeft namelijk niet de CR-belemmerende werking van ons voorwaardelijke systeem van sociale bijstand, dat door de bijbehorende arbeidsplicht werkgevers ontlast van de noodzaak tot compenserende lonen of verbetering van arbeidsomstandigheden. Het bi kent geen arbeidsplicht. Alleen al de vrijheid om een baan die niet bevalt op te zeggen of niet te aanvaarden en voor een bi te kiezen werkt een grote mate van CR in de hand.

Een bi maakt het minimumloon overbodig, dat op zich wel een zekere mate van CR bewerkstelligt, maar tevens de werkgelegenheid doet teruglopen, hetgeen in nog sterkere mate CR tegengaat.

Het bi blijkt aldus zeer bevorderlijk voor CR te zijn, en daarom weegt het parasitismenadeel van het bi uiteindelijk niet zo zwaar. Immers, degenen die werken en het bi bekostigen voelen zich in sterke mate voor de eventuele nadelen die het werk voor hen heeft gecompenseerd. Alleen de overblijvende onvrijwillig werkenden (waarvan het aantal door het bereikte niveau van CR (en door de WAO) gering is) zouden, als het bi voor henzelf te laag zou uitvallen, nog bezwaar tegen het bi kunnen hebben.

Basisinkomen en werkloosheid

Bij volledige werkgelegenheid hoeft er volgens Loek Groot geen basisinkomen te zijn. Heb je je laatste oortje versnoept, dan kun je ogenblikkelijk aan de slag voor wat geld. Maar bij schaarste aan banen zou je werklozen kunnen zien als mensen die hun recht op arbeid ter beschikking van de werkenden hebben gesteld en daarvoor beloofd moeten worden. Hoe hoog zou hun beloning dan moeten zijn? Het antwoord op deze vraag luidt: hoe hoger de werkloosheid is en hoe liever men wil werken, hoe hoger de werklozen beloofd moeten worden. Berekeningen tonen aan dat de maximum toekenbare beloning voor werklozen (of een bi) door economische voorkeuren zelfs hoger kan oplopen dan uit rechtvaardigheidsoogpunt al voldoende is.

Invoering van een bi

Gesteld dat we een eind willen maken aan de armoedeval waarin de bijstandgerechtigden nu zitten en aan de werkloosheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt door een bi te introduceren, hoe zou dat dan kunnen zonder al te veel problemen?

Eerst zou het kortingspercentage op bijverdiensten van uitkeringsgerechtigden moeten worden verlaagd en hun totale maximuminkomen gesteld moeten worden op het peil van het netto minimumloon. Hierdoor wordt de armoedeval minder storend. Vervolgens zou ieders belastingvrije voet verhoogd moeten worden tot het peil van het netto minimumloon, tot welk peil het bruto minimum loon wordt verlaagd (dus er wordt alleen nog belasting geheven over hetgeen

boven het minimumloon verdiend wordt). Dit verlaagt de arbeidskosten en vergroot daardoor de werkgelegenheid van vooral de laagst betaalden. Pas hierna wordt de belastingvrije som geleidelijk vervangen door een gedeeltelijk bi en worden het minimumloon en de uitkeringen met het bedrag van dit gbi verlaagd. Vervolgens wordt dit gbi, indien de groei van het BNP voldoende is, geleidelijk verhoogd tot een bi. Het belastingplan voor de 21 eeuw, dat een ander traject vergemakkelijkt omdat het al de introductie van een gbi in de vorm van een heffingskorting van f 3.000,- per jaar bevat, wordt door de auteur wel genoemd maar niet nagevolgd.

Experimenten

De effecten van een bi kunnen niet erg precies uit economische modellen worden afgelezen. Daarom wordt voorgesteld een experiment uit te voeren. Er zijn omstreeks 1970 wel in Amerika experimenten met een bi voor gezinnen gehouden, maar die zeggen niet veel over mogelijke effecten van een individueel bi in Nederland na het jaar 2000. Voorgesteld wordt om gedurende enkele jaren een bi te verstrekken aan groepen mensen in drie categorieën en die te vergelijken met controlegroepen zonder bi. Het gaat om uitkeringsgerechtigden, mensen met een netto inkomen dat door het bi niet verandert, en startende ondernemers. Hierdoor blijven de kosten van het experiment beperkt en zijn allerlei gegevens te verkrijgen over het effect op onder andere het arbeidsaanbod, het gedrag van partners in een huishouding en de belangstelling voor vrijwilligerswerk.

Model

Hoewel de effecten van een bi niet erg precies uit economische modellen kunnen worden afgelezen is de auteur daarmee toch aan de slag gegaan. Aan de hand van een nog niet uitvoerig getoetst model analyseert hij de effecten van een bi op de arbeidsinspanning en de arbeidsmoraal. Vooral economen zullen de schilderachtige formules, vergelijkingen, grafieken en tabellen die hierbij gebruikt worden naar waarde kunnen schatten. De uitkomsten van de analyse zijn voor de leek niet verassend. Zo blijkt bij opheffing van de bijstandsuitkering en een zeer laag bi iedereen zeer hard te willen werken en stijgt het BNP. Bij een echt bi blijven arbeidsmoraal en -inspanning vrijwel ongewijzigd.

Vakbonden

Aan de hand van een ander model wordt, ook weer aan de hand van schilderachtige formules, het gedrag van vakbonden voorspeld na invoering van een bi, dat bekostigd wordt met de opbrengst van een verhoogde inkomstenbelasting. Bij hoge belastingen blijft van bedongen loonsverhogingen netto niet zoveel over, en bruto loonsverhogingen leiden tot meer werkloosheid en daarom wegens stijgende kosten voor de sociale zekerheid tot verdere stijging van de belastingdruk. Daarom zullen de vakbonden bij een bi nog meer dan nu eerder uit zijn op vergroting van de werkgelegenheid dan op loonsverhoging. Sterke vakbonden zullen daarom altijd de economische haalbaarheid van een bi bevorderen.

Gosling Putto

VERSLAG LEZING DEN HELDER

Op donderdagavond 2 december waren Willem de Jonge en ik uitgenodigd in een stormachtig Den Helder. De uitnodiging kwam van de lokale afdeling van de CDA-vrouwen. Er was een klein gezelschap waaronder aanhangers van de VVD, dat ons na onze lezing bestookte met lastige vragen. Maar zij voorzagen ons ook van enkele bruikbare ideeën. Het sprak met name de VVD-aanhangers aan dat het basisinkomen simpel is en tegelijk voorziet in een groot aantal behoeften. Het idee zou echter goed verkocht moeten worden. Wij zoeken dus goede verkopers dat zal U duidelijk zijn. Verder werd ons aangeraden om ons netwerk uit te breiden met mensen die gezag hebben en op hun beurt ook weer over een groot netwerk beschikken.

Op deze wijze zouden de idealen van het basisinkomen kunnen gaan rondzingen in een grotere groep mensen waarvan een aantal zoveel vertrouwen geniet dat er naar hen serieus geluisterd wordt.

Moderne machines kunnen zonder mensen.

Maar mensen kunnen niet zonder geld.

MOGEN WIJ EVEN VANGEN?

BASISINKOMEN voor iedereen.

GELEZEN IN DE VOLKSKRANT:

Armoedeprobleem is omvangrijker dan we denken.

Op verzoek van de Volkskrant vertelden de woordvoerders sociale zaken in de Tweede Kamer wat volgens hen armoede is en hoe groot het probleem in Nederland is.

Van Dijke (RPF/GPV):

"Abraham was schatje-, schatjeriek. Zijn slaven hadden niets, maar waren niet arm, want ze deelden in de rijkdom. Zo is Nederland schatje-, schatjeriek, maar er zijn 230 duizend huishoudens voor wie de situatie uitzichtloos is en die niet bij die rijkdom kunnen komen. Tegelijkertijd zijn er 200 duizend miljonairs. Het kan niet dat ouders in dit land voor hun kinderen niet de sportclub, het schoolreisje of de boeken kunnen betalen. Dat probleem is veel omvangrijker dan we denken."

De Wit (SP):

"De fractieleden van de SP leveren inderdaad de helft van hun inkomen in bij de partij. Ik weet niet of wij ons daardoor beter kunnen inleven in de situatie van de armen. Als een Kamerlid verblind wordt door de hoogte van zijn inkomen, hoort hij hier niet thuis. Je moet als Kamerlid midden in de realiteit staan, en met mensen praten, dan hoor je hoe velen moeten rondkomen. Niemand loopt ermee te koop, maar grote groepen kennen geen enkele luxe, en blijven steken in de eerste noden, hoe ze een tafel, kleding en beddengoed kunnen kopen."

Bakker (D66):

"Armoede is wanneer mensen die van een minimum leven, daarbij het gevoel hebben geen deel meer te hebben aan de samenleving. Of, scherper: dat hun kinderen onvoldoende kunnen deelnemen. Of een oma met alleen AOW, die niet meer naar de verjaardag van haar kleinkinderen durft, omdat de andere oma altijd heel dure cadeaus meeneemt. Die uitsluiting is het ergst. Er is een groot gebrek aan vrijwilligers bij sportverenigingen. Maar het zijn bijna altijd werkende mensen die vrijwilligerswerk doen. Mensen met bijstand of WAO zie je er zelden. Die verkeren in een isolement. Bovendien houdt de overheid deze mensen gevangen in een hoogst irritante lokettencultuur. Dat je met een uitkering niet mag studeren, is bespottelijk."

Noorman-Den Uyl (PvdA):

"Armoede in Nederland is anders dan armoede in Afrika. Je gaat niet dood van de honger. Maar iedereen moet wel kunnen deelnemen aan de welvaart. Gelukkig is het aantal huishoudens op of onder het minimum teruggelopen van 900 duizend naar 800 duizend. Een harde kern van 150 duizend huishoudens zit echter al jarenlang in die situatie: chronisch zieken, alleenstaande oudere vrouwen en kleine zelfstandigen die het niet meer redden en dat voor de buitenwacht verborgen houden. Gemeenten krijgen langzaam zicht op de armoede. In Apeldoorn ontdekten ze dat kinderen van arme ouders niet deelnamen aan de padvinderij. Die voorzieningen zijn toch met gemeenschapsgeld opgezet."

Kamp (VVD):

"Armoede is in ons land een individueel, soms schrijnend probleem en maakt veel emoties los. Ook onder volksvertegenwoordigers want niets is mooier dan je in te zetten voor mensen die het echt nodig hebben. Degenen die niet of moeilijk kunnen rondkomen, hebben veelal sociale en/of psychische problemen of kunnen niet omgaan met geld. Betaald werk is de beste remedie. Werk brengt structuur in het leven en geeft vooruitzicht op verbetering."

Bijleveld (CDA):

"Het gaat ons vooral om de 360 duizend kinderen uit gezinnen die langdurig van een laag inkomen afhankelijk zijn. Zij moeten nog een start in het leven maken en kunnen niet deelnemen aan sociale activiteiten. Vooral allochtonen en eenoudergezinnen zitten in die groep. De overheid dient het schild van de zwakken te zijn."

Van der Staaij (SGP):

"Als je hoort dat een half miljoen huishoudens door schulden in de problemen zit, is het geen kleine club. Ook in onze kerkgemeenschappen wordt armoede aangetroffen, vooral bij grote gezinnen. Kerk, familie en directe omgeving hebben hier een taak. De overheid is niet de eerst aangewezen om bij te springen. Door de ontkerkelijking en individualisering kan de overheid zich er echter niet meer aan onttrekken."

Harrewijn (Groen Links):

"Armoede is een relatief begrip. Als het normaal is dat iedereen televisie kijkt, moet jij dat ook kunnen. Anders kun je niet deelnemen aan het gesprek van de dag. Het paradoxale van armoede is dat als de maatschappij rijker wordt, de armoede des te pijnlijker is. Want als je vriendjes en schoolgenoten allemaal een computer hebben, wil jij dat ook en dan kan dat niet. Armoede lijkt nu een blijvend verschijnsel, waarmee 10 tot 15 procent van de bevolking te maken heeft. Maar het hoeft niet blijvend te zijn. Je kunt ook nivelleren."

KORTE BERICHTEN

samengesteld door de redactie

Minister De Vries wil groter verschil tussen werk en uitkering.

"We moeten arbeid lonender maken. We mogen niet terugvallen in de fouten uit het verleden, waardoor werkgelegenheid op het spel werd gezet en de armoedeval groter werd. Ik ben blij dat in de Sociaal-Economische Raad zowel werkgevers als werknemers zich hebben uitgesproken tegen een algemene verhoging van minimumloon en uitkeringen. Ook hier in de Kamer merk ik dat bijna iedereen ervan overtuigd is dat de afstand tussen actieven en inactieven groter moet worden." De Vries verwees naar het nieuwe belastingplan waarin iedereen die werkt een korting krijgt op de belastingheffing, de arbeidskorting.

Commentaar : We willen teveel. Een groter verschil tussen werk en uitkering en oplossing van het armoedeprobleem dat, zoals we net hierboven zagen, vooral ook een relatief probleem is. Een vergroting van de verschillen in inkomen tussen werkenden en uitkeringsgerechtigden zal niet bepaald helpen om het armoedeprobleem te verminderen, integendeel zo schep je als samenleving juist armoede.

Bemoedigend vond ik het bericht uit Trouw van 9 december waarin stond dat Bijstandsgerechtigden die vrijwilligerswerk doen om uit hun sociale isolement te komen, een tijdelijke vrijstelling van de sollicitatieplicht kunnen krijgen. Dat was een conclusie van diezelfde minister De Vries naar aanleiding van een experiment met 10.000 bijstandsgerechtigden dat in 1997 van start ging. Een van de uitkomsten was dat onbedoeld maar liefst 21 procent van de deelnemers weer zo gemotiveerd raakte door het vrijwilligerswerk dat zij doorstroomden naar een opleiding of zelfs direct naar een betaalde baan. Driekwart van de deelnemers zegt meer sociale contacten te hebben gekregen en bijna dertig procent geeft aan zich minder eenzaam te voelen. Bijna de helft van de deelnemers aan de experimenten voelt zich door de maatschappij meer gewaardeerd. Elf procent viel voortijdig uit.

LAATSTE NIEUWS

Mededelingen

Binnenkort kunt U (voorzover wij over Uw telefoonnummer beschikken) een telefoontje verwachten met de vraag of U nieuwsbrieven in Uw omgeving wilt neerleggen op plekken waar veel mensen komen. Wij denken daarbij in de eerste plaats aan bibliotheken, maar ook aan buurthuizen, kerken, vestigingen van de sociale dienst, winkels of cafés met een leestafel. Tot bels!

Nieuwjaarsborrel

Op vrijdag 21 januari 2000 is er weer een nieuwjaarsborrel voor leden van de vereniging. Saar Boerlage zal allereerst een korte voordracht houden waarna we naar het aangrenzende café kunnen om elkaar een gelukkig nieuwjaar te wensen, en bij te praten.

Plaats : Universiteit van Amsterdam, Ronde Zaal, Oudezijds Achterburgwal 237 Amsterdam

Aanvang : 15.00 uur

Ledenvergadering

De eerstvolgende ledenvergadering van de vereniging zal plaatsvinden op zaterdag 25 maart 2000. Precieze tijd en plaats worden nog bekendgemaakt.

Informatie over de Vereniging basisinkomen en de Nieuwsbrief op Internet

Voortaan kan iedereen die toegang heeft tot het internet de nieuwsbrieven ook op het internet lezen en zelf uitprinten. De site wordt goed bezocht met zo'n 400 "hits" per maand. Oude nieuwsbrieven worden in artikelen opgesplitst en elk artikel is dan afzonderlijk op te halen. We bewaren de artikelen uit oude nieuwsbrieven voorzover de provider de omvang van ons bestand accepteert. Wij willen al onze leden die geen nieuwsbrieven meer per post willen ontvangen, verzoeken dat aan ons door te geven. Desgewenst kunnen nieuwsbrieven ook per e-mail verstuurd worden. Dat scheelt porto en verzendkosten maar ook veel werk op ons kantoor en bij de posterijen. Uiteraard blijven wij de nieuwsbrieven toesturen aan iedereen die dat wil.

Nieuwe domeinnaam

www.basisinkomen.nl is nu als nieuwe domeinnaam geregistreerd door de vereniging. Bij het ter perse gaan van dit nummer was deze zoekterm echter nog onbekend. Volledigheidshalve volgt hier het oude adres dat binnenkort vervalst: <http://www.wxs.nl/~schafer/>

De Belasting kan het wel leuker maken

**door iedereen een
BASISINKOMEN
te garanderen.**

DE NIEUWSBRIEF BASISINKOMEN IS EEN UITGAVE VAN:

Vereniging Basisinkomen
POLDERWEG 110
1093 KP AMSTERDAM
Telefoon: 020-6769631
E-mail: basic.income@wxs.nl
Website oud: <http://www.wxs.nl/~schafer/>
Website nieuw: www.basisinkomen.nl

Girorekening: 1890919
Contributie f 50,- per kalenderjaar, voor mensen met een laag inkomen f 15,-

COLOFON

Eindredactie/Lay-out: Gosling Putto, Wil Eijben
Medewerkenden aan dit nummer: Wil Eijben, Willem de Jonge, Gosling Putto, Emiel Schäfer
Redactie: Saar Boerlage, Gosling Putto, Emiel Schäfer